

Последње актуализованы
27 Јан. 2023

Токи Пона

Токи Пона јест језык развијаны од полиглотки Соњи Ланг, ктори имаје толико 130 слов.

Тута страница описываје граматику, втора содрживаје словосбор.

Тутој версију створил јан Sa, CC0. Текст на Междусловјанскы преложил Miłosz Czaniecki, проверил Denis Czerwiński, такоже kala Asi.

Тој документ просто је шпагралка и не је обсежны. По боље наведи <https://tokipona.org/>

Алфавет

Токи Пона користаје туге буквы:

a e i j k l m n o p s t u w

Все согласки звучет како на междусловјанском поза 'w', кторе звучи како на англијском (приблизно како 'y').

Самогласки сут како на междусловјанском.

Основне реченја

Честка 'li' оддеља подмет од предиката.

soweli li moku. – Кот једаје.

jan li lape. – Некто спи.

Не ма глагола “быти”.

Чест по 'li' (предикат) може быти именником или придавником.

kili li moku. – Овоче сут једанје.

telo li pona. – Вода је добра.

Јестли подметом је толико 'mi' или 'sina', тогда 'li' је всегда обходжене.

mi moku. – Ја једају.

sina pona. – Ты јеси добры.

Двусмыслност

Слова Токи Пона сут мење конкретне неж междусловјанске, тако же преклад једин до једин је тежки.

mi moku. – Ја једају / Ја јесм једал / Ја буду једати.

Много слов има разнорадне или генералне значенја.

soweli – кот / пес / (каки-либо сосавец)

kili = (каки-либо плод или зеленина)

Бољшест слов може поступати како именники, глаголе, придавники або присловники.

telo – вода / мокры / мыти

pona = добры, просты / улешати, чинити лепшим / добро, одлично

Именников се не считује.

kili – овоч / овоче

mi – ја / мене / мы / нас

Объект (дополненје)

Честка 'e' оддеља глагол од объекта. Туто тож чини рањейше слово глаголом.

soweli li moku e telo. – Животина пије воду.

mi telo e soweli. – Ја мыју кота. / Ја облијем кота водоју.

sina suli e ona – Ты то увеличајеш / Ты чиниш то великим.

Модификација слов

Слова могут быти модификоване чрез додаванје иных слов.

jan lili – малы человек, дете

tomo mi – мој дом

pilin pona – добро чутје

Бы занеговати слово, додај 'ala':

mi lape ala. – Ја не спим.

jan ala li toki. – Никто не говори.

Все многе модификаторы измењајут прве слово.

lipu kasi tu – два растлинне документи

poki laso pimeja – модра и чрна крабка

Можно изменити релацију между модификаторами с помочу 'pi'.

lipu pi kasi tu – документ из двох растлин

poki pi laso pimeja – темно-модра крабка

Предложники

'kepeken', 'lon', 'sama', 'tan', и 'tawa' могут поступати како предлоги. Все идут на конец реченја.

mi moku kepeken ilo. – Ја једају с приборами.

soweli li lon tomo. – Животина је в дому.

sina toki sama kala! – Ты говориш како рыба!

mi kama tan esun. – Ја јесм прибыл из магазина.

ona li toki e ni tawa sina. – Они сказали то тебе.

Конјункција

Јествује много способов бы сказати “и”. Дља многих подметов, користај 'en'.

mi en sina li musi mute. – Ты и ја играјемо много.

Дља предикатов, повтарјаш 'li'.

soweli ni li lili li suwi. – Та животина је мала и сладка.

Дља объектов, повтарјаш 'e'.

ona li jo e waso e kala. – Она имаје птицу и рыбу.

Дља предложников, повтарјаш предлог.

mi pali e tomo kepeken palisa kepeken kiwel. – Ја будују дом користајуч кыје и каменье.

'anu' можно користати како “или”.

ni li pona anu ike? – Јест ли то добре или зле?

mi anu sina li tawa esun. – Ты будеш або ја буду иди к магазину.

Властне придавники

Токи Пона не имаје властных именников, толико властные придавники:

jan Sonja – особа о имену Соња

toki Tosi – немецки језык

ma Mewika li suli. – США сут велике.

Властные придавники сут должне следовати фонологију Токи Пона. Токи Пона користаје силабичноју структуру (C)V(n). Кластеры самогласок, кластеры согласок и секвенције 'wu', 'wo', 'ji', 'ti', 'nm', и 'nn' сут недозволене.

О

Можеш користати 'o' пред глаголом что бы створити команду.

o kute! – Слушај!

o pali. – Работај.

Можеш користати 'o' по именнику бы обратати се к именнику.

jan Pape o! – О Папе!

Можеш имети 'o' между именником и предикатом бы выразити желанје, вољу, просьбу, итд.

pona o tawa sina. – Желажу что бы добро пришло до тебе.

mi o pali. – Ја јесм должны работати.

Або то тож може быти контракција двох првых ужитј.

soweli Ton o moku. – Једај, Тон.

Междуметје

Междуметја сут често коришчене, часом случитене с 'a' дља изразности.

pona! – Добро! / Чудно! / Хвала!

wawa a! – Како силны!

toki! – Поздрав! / Чао! / Добродошли!

lon! – Да! / Правда!

toku pona! – Вкусного апетита! / Фантастичне једанје!

Пытанја

Сут два способы формулованја пытаній типу да-не. Дља пытаній да-не, користај “глагол 'ala' глагол.”

sina moku ala moku? – Једајеш ли ты?

Что бы сказати да, повтарјаш глагол. Бы сказати не, речи “глагол 'ala'” или “ala”.

toku – да (једају)

toku ala / ala – не (не једају)

Дља пытаній одкрытого одговора користај “*anu seme.*”

sina moku anu seme? – Једајеш ли ты?

kala anu seme li lon poki? – Сут ли рыбы во крабке?

'seme' можно користати бы творити неутралне пытанја. Замени слово в пытанју с 'seme'.

jan seme li toki? – Кто говори?

sina pali e seme? – Что ты твориш?

Пыталны знак је опцијональны. Токи Пона ознашаје пытања с граматику, не со знаками. Одделенје речениј је главна метода пунктуације.

Предрастки

Предрастки ходжут пред глаголе бы смењати јих значенје.

mi sona. – Ја знам.

mi kama sona. – Ја познавам.

waso lili li wile suli. – Мала птица хоче быти велика.

Слова кторе могут служити како предрастки сут *wile*, *kama*, *sona*, *lukin*, *ken*, *awel* и часом *afasa*.

Контекст

'la' може быти коришчене бы назначати контекст. “X la Y” значи “в контексту X, Y.” То може значити час, причину, тему, или како-либо свезок с главным реченјем.

sina lon poka mi la mi pilin pona. – Когда ты јеси при мне, ја чујем се добро.

Бољшест честок предложников може быти премещена пред 'la'.

mi lape lon tenpo pimeja. tenpo pimeja la mi lape. – Ја спју в ночи.

sina seli tan seme? tan seme la sina seli? – Чему ты јеси горечий?

Числа

Сједини слова чисел бы је додати.

wan – 1 *tu* – 2 *luka* – 5

mute – 20 *ale* – 100

tu tu – 4 *luka tu wan* – 8

'nanpa' је коришчене бы означати поредкове числа.

jan nanpa wan li pona. – Тој првы человек је добры.

ni li nasin nanpa mute tu wan. – То јест 23-тја Улица.

И... то все!

a	(изразност, емоција, потврденје)	lare	дремливы, почивајучи	ona	он, она, оно	tenpo	час, трванје, момент, одбодје, период
akesi	гад, амфибија	laso	модры, зелены	open	починати, зачинати; одкрывати	toki	сказати; језык
ala	не, нула	lawa	глава, разум; владец; проводити, регуловати	pakala	гнилы, пошкоджены; казити	tomo	внутрны простор; будынок, дом
alasa	ловити, искати	*leko	квадрат, блок	pali	делати, работати над	*tonsi	небинарны, транс
ale (ali)	все; всечто; 100	len	тканина; покрывало, пласт приватности	palisa	долги тврды объект; розга, кыј	tu	два
анпра	вдол, скромны, нижны	lete	хладны, зимны; суровы	pan	зрно, макарон, хлеб, рыж	unpa	секс; имети секс
ante	ины, смєнены,	li	(означаје предиката)	pana	давати, емитовати, едитовати, посылати	uta	уста, губы; устны, оралны
ану	или	lili	малы, мало; неколико, троха; млады	pi	(регрупује модификаторы)	utala	војевати; вызов
awen	трајны, триманы, храьены; контынуовати	linja	долга и еластична вєч; нит, нитка, врвка, власы	pilin	срдце, чутје	walo	бєлы; јасны, блєды
e	(показује на объект)	lipu	плоскы объект; папир, карта, документ, писмо, вебстраница	pireja	чрны, темны, неугашены	wan	једин; уникатовы
en	(показује на многе подметы)	loje	чрвены	piri	чрвјак, инсект	waso	летајуча бытост (нп. птица)
esun	трг, магазин, базар, мена	lon	находити се, быти во, правда	roka	бедро, бок; близко, приближно	wawa	силны, мочны; горды, енергетичны
ijo	вєч, объект, јавєнје	luka	рука, длань; пет	roki	крабка, торба, содржник, миска, чаша	weka	одсутны, далеки
ike	злы, негативны; неважны	lukin	видети, разсматрјати	rona	добры, користны, просты, позитивны	wile	(по)требовати, хтети
ilo	оружје, машина, устройство, инструмент	lupa	двери, врата, дира, отвор, устје	ru	<i>интеракција с Токи Пону – Добрым Језыком</i>		
insa	середина, центр, внутрност, сордванје; орган, желудок	ma	земја; вє; почва	sama	подобны, једнаки; како		
jaki	мрзкы, нечисты, токсичны	mana	родитель; творца; опекун	seli	огонь; жрло жару		
jan	особа, некто	mani	пенезе, гроше, валута	selo	внешњи, постранна пласт; кожа, корка		
jelo	жолты	*meli	жена	seme	что? ктори?		
jo	имети, носити, содрживати, тримати	mi	ја, мы	sewi	врхны уравень, највыша чест; божски, свети		
kala	морске створєнје	*mije	муж	sijelo	тело, торс. физичне станје		
kalama	звук; звучити, изрекати	moku	једати, пити; једанје	sike	круговы объект, цикл; једногодишњи		
kama	прибывајучи, приходечи, будучност; ставати се	moli	мртвы, умирајучи	sin	новы, свежи; ины		
kasi	растлина; трава, лист	monsi	хребет, взаду, задњи, зад	sina	ты, вы		
ken	могты; можны	*monsuta	страх; монстр, чудовишче; страшны	sinpin	лицо, пред, стена		
kepeken	користати, с, с помочју	mu	(звук животины)	sitelen	образ, подоба, писмо, симбол		
**kijete-santakalu	јенот, јенотоваты (куна, барсук, јазвец, норка, ласица)	muni	объект ночного неба	*soko	гриб		
kili	овоч, плод, зеленина	mute	много; велми; коликост	sona	знати, ведети; мудрост, веда, инфо		
*kin	тож, тако же	*namako	приправа, додатковы	soweli	земна животина		
*kipisi	резати, делити; чест, дєльєнје	nanpa	-ты; число	suli	велики, тежки		
kiwen	нєчто тврдого, метал, камень	nasa	дивачны, нексакоденны; дурны; глупы	sunpo	жрло светла, солнце; јасны		
ko	глина, полутврды, паста, прах	nasin	пут, стєжка, драга, доктрина, метода	supa	горизонтална поврхња, объект до кладєнја вєчи		
kon	воздух; дух, есенција; надприродны	nepa	холм, горка, нос	suwi	сладки		
*ku	интерактовати со словником Токи Поны	ni	тој, та, то	tan	из, од, бо		
kule	колор, барвны	nimi	слово, име	taso	але, једнако; толико		
kuluru	сполочност, дружество, група, фирма, народ	noka	стопа, нога; нижна чест	tawa	идучи до/к; длъа; двигајучи се		
kute	ухо, слушати	o	(честка звательника / наказанја)	telo	текутина, вода, напиток, напој		
la	(показује контекст)	olin	љубити, миловати, респектовати				

Туте дефинице могут быти нечто скрачене да бы лепје пасовати до јединој страници. Односи се к иным словникам и говорительам!

*Слова означене како всехне през [lipu Linku](#), что значи же мење неж 90% говорительєв користаје туту слово.

**Слово всехно коришчене како смєшка, непрєзначена до сериозного користанја.